

Godefrói'nin Defin Merasimi: Bibliotheque Municipale, Lyon, France. (Snark/Art Resource)

BRÜKSEL MEYDANI'NDAN KONYA MERAM BAĞLARINA BİR KUDÜS HAÇLI KRALI

NADİR KARAKUŞ

Bugün Belçika'nın başkenti Brüksel'e gittiğimiz zaman "Place Royale" olarak bilinen Kraliyet Sarayı önünde bronzdan yapılmış atlı bir şövalye heykeli görürüz. Belçika Devleti'nin simgesi olarak kabul edilen bu heykelin hikâyesi, Konya Meram bağları ile Brüksel arasında önemli bir tarihi bağın olduğunun da işaretidir. Heykeltıraş Eugène Simonis tarafından 1848'de yapılan bu heykel, Aşağı Lorraine dükü Godefroi de Bouillon'a aittir ve kendisi 1095-1099 yılları arasında Birinci Haçlı Seferi'ne katılmış, 1100 yılında Kudüs yöneticisi olarak vefat ederek Hıristiyanlar için mukaddes sayılan Kutsal Mezar Kilisesi'ne defnedilmiştir. Godefroi'nin hikâyesi, Haçlı seferlerinden Belçika Devleti'nin kuruluşuna kadar uzanan tarihsel süreçte kendisini kahraman yaptığı gibi Konya Meram'da geçirdiği kısa süre ve yaşadığı bir hadise, onu daha da unutulmaz kılmıştır.

Fransa Kralı Napolyon Bonapart, 18 Haziran 1815'de Waterloo muharebesinde Hollanda, İngiltere ve Prusya kuvvetlerine yenilmiştir. Bundan sonra galip devletler ile Fransa arasında 1830'da tampon bir devlet olarak kurulan Belçika, köken olarak temellerini bir yere dayandırmak için tarihi bir geçmiş

aramaya başlamıştır. Sonunda da 1095'te başlayan Haçlı seferlerine sarılmış ve bugün Belçika topraklarında yer alan Aşağı Lorraine dükü Godefroi'yi yeni ülkenin kahramanı ilan ederek, kendisine bu Haçlı lideri üzerinden bir kimlik inşa etmeye kalkmıştır. Böylece Fransa, Prusya ve Hollanda arasında yeni kurulan Belçika, "Kutsal Mezar'ın Savunucusu" unvanı ile ilk Kudüs tahtına oturan Godefroi de Bouillon'u devletin kurucu kişisi ilan ederek onun hatırasını gururla anmış, bir ülke oluşturmak için tarihsel kökenin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Godefroi'nin tarih sahnesine çıkması, 1095'te Papa II. Urbanus'un (1088-1099) Avrupa'daki siyasi, iktisadi ve sosyal karışıklıkları bertaraf etmek için Kudüs'ü kurtarmak adı altında başlattığı Haçlı Seferi çağrısı ile start almıştır. Üstelik 1071'de Malazgirt'te Selçuklular karşısında büyük bir yenilgi alan Bizans İmparatorluğu da Papa'dan Türkler üzerine bir sefer yapmasını rica etmiştir. Bu çağrı ilk olarak Bizans imparatoru VII. Mikhail Dukas'ın (1071-1078) yardım çağlıkları ile başlamıştır. İkinci olarak da 1090'dan itibaren Bizans'ı iki yandan sıkıştıran Peçenek ile ilk

Türk denizcisi olarak tanıdığımız Çaka Bey (ö. 1095) baskısı yüzünden İmparator Aleksios Komnenos (1081-1118) tarafından devam ettirilmiştir. Üstelik bu sıralarda Endülüs'te Tuleytula/Toledo 1086'da Müslümanlardan geri alınmış, Normanlar da 827 yılından beri İslâm hâkimiyetinin hüküm sürdüğü Sicilya'yı aynı yıllarda tamamen işgal etmişlerdir. Böylece "reconquista" adı altında yeniden fetih söylemleri, Avrupa'yı heyecanlandırmaya başlamıştır.

Bu heyecana kapılarak Papa'nın Haçlı seferleri çağrısına katılanlardan birisi de Aşağı Lorraine dükü Godefroi de Bouillon'dur. Dük Godefroi, kardeşleri Boulogne kontu Eustache ve Baudouin ile birlikte Haçlı ordusunda önemli ve etkili bir lort olarak yerini almıştır. Bu sıralarda Aşağı Lorraine dükü Godefroi 35 yaşlarındadır ve Papa'nın çağrısına büyük bir hevesle katılmış, hatta ordusunu kurmak için pek çok mülkünü satmaktan çekinmemiştir.

Halkın Haçlıları olarak bilinen ilk düzenli kalabalıkların Anadolu Selçuklu Sultanı I. Kılıcarıslan (1092-1107) tarafından ortadan kaldırılmasından sonra asıl büyük ve disiplinli ordunun ilk kabilelerinden birisi 23 Aralık 1096'da İstanbul'a ulaşmıştır. Bu büyük ordunun kumandanı Aşağı Lorraine dükü Godefroi de Bouillon ve emrindeki Fransız birlikleridir. Daha sonra gelenlerle birlikte İstanbul'un Anadolu yakasına geçen Godefroi, 6 Mayıs günü İznik önlerine ulaşmıştır. Anadolu Selçuklularının ilk başkenti olarak kabul edebileceğimiz kadim şehir, derhal kuşatma altına alınmış Godefroi de Bouillon kumandasındaki Aşağı Lorraine'iler kuzey surlarının karşısında karargâh kurmuşlardır. 19 Haziran 1097'de Bizans kuvvetlerinin

de desteği ile şehir düşmüş ve Malatya civarındaki karışıklıklarla uğraşan Sultan'ın son saldırıları da Haçlıları geri atamamıştır.

İznik'in ele geçirilmesinden sonra Haçlıların ilerlemeleri Eskişehir istikametinde sürmüştür. Sultan I. Kılıcarıslan, İznik'in düşmesi esnasında Haçlıların gücünü yakından görmüş ve müttefiki olan Kayseri Bey'i Hasan ve Tokat/Niksar'ı başkent yapan Dânişmendliler (1071-1178) ile birlikte yeniden Franklara saldırmıştır. Müttefik Selçuklu taarruzları başarılı olsa da Haçlıların aldıkları takviye yeni güçler, Türklerin bir kez daha yenilmelerine sebep olmuştur. Haçlılar, 1 Temmuz 1097'de Eskişehir yakınlarında Anadolu Selçuklu ordusunu mağlup ettikten sonra Konya'ya doğru yürüyüşlerini devam ettirmişlerdir. Onlara engel olamayacağını anlayan Sultan I. Kılıcarıslan da yıpratma taktiğine başvurarak Haçlıların geçecekleri yerlerdeki tarlaları tahrip edip, su kaynaklarını da kullanılamaz hale getirmiştir. Kendisi ise ordusuyla birlikte dağlara çekilerek gerilla harbi yapmaya başlamıştır. Böylece Haçlıların Konya istikametine olan yolculukları, başta açlık ve susuzluk olmak üzere büyük sıkıntılarla devam etmiştir.

Haçlılar, bu şartlar altında yorgun-argın 1097 Ağustos ortalarında Konya'ya ulaşmışlardır. I. Kılıcarıslan ve şehir halkı, ikinci Selçuklu başkenti Konya'yı boşaltarak dağlara çekilmiştir. Yılın en sıcak günlerinde yapılan bu zorlu yolculuk sonrasında dinlenmek için sularının şırıl şırıl aktığı, oldukça yeşil ve serin bir havanın hüküm sürdüğü Meram bağları, Haçlıların imdadına yetişmiş, onların nefes alıp moral bulmalarına vesile olmuştur. Dinlenip, güç toplanılan bu güzel ortamda Godefroi'nin başına gelen bir olay ise Meram

bağlarında geçirilen güzel anları, kâbusa çevirmiştir.

Yeşilliği ve şirinliği ile Haçlıları büyüleyen Meram'daki ormanda dinlenmek ve ava çıkmak isteyen Dük Godefroi ve diğer baronlar, yanı başlarında kendilerini adeta davet eden şirin ağaçlık alana dalmışlardır. Bu sırada Godefroi, kuru odun toplayan bir Hıristiyan hacıyı kovalamakta olan büyük ve korkunç bir ayı ile karşılaşmıştır. Avrupa'nın dokuz büyük şövalyesinden biri olarak görülen Godefroi, çığlık çığlığa bağırarak adama yardım etmek için atını bu ayıya doğru sürmüştür. Ayı da onu görmüş ve altındaki zavallı adamı bırakarak Dük'e doğru saldırıya geçmiştir. Godefroi'nin atını yaralayan ve yere düşüren ayı, şimdi Haçlı lordunu yaya bırakmıştır. Devasa büyüklükteki ayı, korkunç bir homurtu ile saldırmaya başlamış, elindeki kılıcına rağmen rakibini alt etmeye çalışmıştır. Bundan sonra ayı ile Godefroi arasında büyük bir mücadele olmuş, Godefroi'nin elinden kılıcını düşürmeye muvaffak olamayan ayı, sonunda Haçlı lordunun kuvveti ve silahşorluğu sayesinde derin bir kılıç darbesi ile öldürülmüştür. Godefroi, bu kanlı ve orantısız mücadeleyi kazanmasına rağmen, kendisi de bacağından derin bir yara almıştır. Hatta yara o kadar büyüktür ki bir müddet acıyla kıvranan Dük, kan kaybından da yorgun düşerek ayağa kalkamamıştır. Bundan sonra, bu orantısız güreşi dehşetle izleyen Hıristiyan hacı, vahim durumu Haçlı ordugâhına bildirmiş, Godefroi'nin adamları da hızla gelerek lordlarını karargâha taşımışlardır. Ölümcül bir darbe ile kendisinden geçen Dük Godefroi için Meram bağlarında derin bir yeis hüküm sürmüştür, kendisinden ümit kesen Orange piskoposu ona ölüm duası dahi yapmıştır. Ancak hekimler tarafından

tedavi edilen Godefroi, nihayet bir müddet sonra kendisine gelebilmiştir. Güçlü bir bünyeye sahip olan Godefroi, ayının yaraladığı bacağına acısını daha sonra da hissetmiş, Antakya'ya giderken bir müddet sedye üzerinde taşındığı gibi zaman zaman da bir kenarda uzun süre dinlenme ihtiyacı duymuştur.

*Belçika
Haritası
TDVIA*

Bundan sonra Haçlı seferi Antakya istikametine devam etmiş, Dük Godefroi Meram bağlarında aldığı yaraya rağmen buradaki muhasaraya da aktif olarak katılmıştır. 3 Haziran 1088'de şehrin ele geçirilmesinde etkin olduğu gibi daha sonra Musul Selçuklu emiri Kürboğa kumandasındaki birleşik Müslüman ordusunun mağlubiyetinde de aktif rol oynamıştır. 14 Temmuz 1099'da da Kudüs'ün fethinde yine etkin olan Godefroi, kuzey

*Bouillon
Şatosu ve
bitiştiğindeki
bir başka
Godefroi
beykeli/
Belçika
Işın
Demirkent,
Haçlı
Seferleri, s. 22*

surlardan yaptığı taarruzla Kutsal Şehir'in Fatimilerden alınmasında büyük yararlıklar göstermiştir. Ardından da Kutsal Mezar'ın Savunucusu "Advocatus Sancti Sepulchri" unvanı ile Kudüs'ün ilk Haçlı yöneticisi seçilmiştir. 18 Temmuz 1100 yılında da hayata gözlerini yumarak yaklaşık bir yıllık bir Kudüs krallığının ardından Hz. İsa'nın hatıralarını taşıyan Kutsal Mezar Kilisesi'nde defnedilmiştir. Mezarı ise Kudüs'te Hz. Ömer Camii olarak bilinen küçük mescidin hemen yanı başındaki Kutsal Mezar Kilisesi'ndedir. Bugünkü Belçika topraklarında yer alan Aşağı Lorraine'nin dükü olan Godefroi'nin Meram

bağlarında yaşadıkları ise Haçlı kroniklerinde anlatılarak Birinci Haçlı seferinin en unutulmazları arasında yer almıştır. Bu süreç, Konya'nın başkent yapılması ve Haçlılar tarafından kısa sürelik işgali hakkında bizlere bazı önemli ipuçları sunmuştur. Diğer yandan Meram bağları, Haçlı kroniklerinde İznik-Eskişehir ve sonrasındaki güzergâhtaki en şirin ve mümbit bir yer olarak aktarılmıştır. Bugün Brüksel meydanında Belçika'nın simgesi olarak gösterilen Godefroi de Bouillon'un Meram bağlarındaki hikâyesi ise geçmişten günümüze bizlere bir sergüzeşt sunduğu gibi Haçlı seferlerinin yıkıcı ve

kinle dolu günlerinin farklı bir yansıması haline gelmiştir. Öte yandan bugün Brüksel meydanındaki Belçika'nın simgesi ve övüncü olarak gösterilen heykelin, Meram bağlarında ilginç bir macera yaşayan Birinci Haçlı Seferi'nin önemli bir Frank lordu ve Kudüs'ün ilk yöneticisi olması, bu konuya farklı bir boyut katmıştır. Ayrıca bu ilginç hadise, Brüksel ve Konya/Meram hattında önemli bir siyasi ve tarihi bağ olarak zihinlerde yer edinmeye devam etmiştir.

Sea, çev. Emily Atwater Babcock-A. C. Krey, Columbia University Press, New York 1943.

Kaynakça

- Albert of Aachen, *Historia Ierosolimitane, History of the Journey to Jerusalem*, çev. Susan B. Edgington, Ashgate Publishing, Farnham 2013.
- Andressohn, John C. *The Ancestry and Life of Godfrey of Bouillon*, Indiana University Publications, Bloomington 1947.
- Anna Komnena, *Alexiad Malazgirt'in Sonrası*, çev. Bilge Umar, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1996.
- Asbridge, Thomas. *The Crusades, The War for the Holy Land*, Simon & Schuster Publishing, London 2012.
- Aube, Pierre, *Godefroy de Bouillon*, Fayard, Paris 1985.
- Fulcherius Carnotensis, *Fulcher of Chartres, A History of the Expedition to Jerusalem 1095-1127*, çev. F. Rita Ryan, University of Tennessee Press, Knoxville 1969.
- Murray, Alan V. "The Title of Godfrey of Bouillon as Ruler of Jerusalem," *Collegium Medievale* 3 (1990), 163-178.
- Oldenbrough, Zoe. *The Crusades*, çev. Anne Carter, Pantheon Books, New York 1966.
- Raymondus Aguilers, *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem, Haçlılar Kudüs'te, Bir Papazın Gözümden İlk Haçlı Seferi*, çev. Süleyman Genç, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2019.
- Runciman, Steven. *A History of the Crusades*, Cambridge University Press, Cambridge 1951.
- Urfalı Mateos, *Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, çev. Hrant D. Andreasyan, TTK Basımevi, Ankara 2000.
- William of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the*